

Nr 80.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1919 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte av den till länslasarettet i Västerås upplåtna mark mot viss nämnda stad tillhörig donationsjord ävensom en i ämnet väckt motion. (2:a avd).

Uti en till riksdagen den 14 mars 1919 avlåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 249, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

dels att det enligt Kungl. Maj:ts brev den 6 oktober 1865, den 6 juni 1867 och den 5 juni 1909 från kronolägenheterna Stallhagen och Slottsvreten till Västmanlands läns landsting mot avgäld upplåtna, till tomt för lasarett avsedda område, med de jämkningar däri, som enligt Kungl. Maj:ts brev den 28 november 1873 och den 28 juni 1918 vidtagits, må — under förbehåll av landstingets rätt till ersättning från Västerås stad enligt särskilt avtal — till nämnda stad överlåtas, att av staden såsom donationsjord besittas, under villkor,

att staden till kronan avstår sin rätt till ett å stadens donationsjord i den s. k. östra utmarken beläget, å en av stadsingenjören Gösta Smitt den 28 november 1918 upprättad karta närmare angivet område om 10 hektar, samt

att staden i fråga om nyttjande och bebyggande av det till staden upplåtna området skall vara underkastad de bestämmelser och inskränkningar, som av Kungl. Maj:t vid upplåtelsen föreskrivas;

dels ock, vid bifall härtill, att berörda område i östra utmarken må upplåtas till förenämnda landsting såsom tomt till länslasarett, att av landstinget innehavas, så länge området för nämnda ändamål användes, mot skyldighet för landstinget *dels* att erlægga den avgäld, som i ovanberörda brev den 6 oktober 1865, den 6 juni 1867 och den 5 juni 1909 omförmäles, jämkad enligt breven den 28 november 1873 och den 28 juni 1918, *dels ock* att — därest vid värdering, som länsstyrelsen i Västmanlands län på landstingets bekostnad ofördröjligen skall låta verk-

ställa, nuvarande lasarettsområdet utan därå befintliga byggnader befinnes i värde överstiga ifrågavarande område i östra utmarken — av den ersättning, landstinget enligt ovannämnda avtal kan hava av staden uppburit, till kronan redovisa ett belopp, motsvarande nämnda värdeskillnad.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet att hänvisa till statsrådsprotokollet.

För egen del har departementschefen anfört följande:

»Av föreliggande utredning torde framgå, att den utvidgning av länslasarettet, som med hänsyn till i länet rådande förhållanden är av behovet påkallad, icke utan avsevärda olägenheter kan äga rum, därest lasarettet bibehålles å sin nuvarande plats. Det vore därför synnerligen önskvärt, att ny tomt kunde beredas för detsamma. Det nu framkomna förslaget till lösande av denna fråga synes ur alla parters synpunkt vara tillfredsställande. Med hänsyn emellertid till naturen av de områden, som ingå i det ifrågasatta markbytet, torde frågan formellt böra ordnas sålunda, att kronan till Västerås stad — under förbehåll av landstingets rätt till ersättning enligt särskild med staden träffad överenskommelse — upplåter det nuvarande lasarettsområdet, att av staden såsom donationsjord besittas, mot att staden till kronan överlåter sin rätt till det föreslagna nya lasarettsområdet, och att kronan i förhållande till landstinget ställer sig såsom upplåtare av sistnämnda område. Landstingets besittningsrätt till det nya området torde, på sätt justitiekanslern föreslagit, böra göras beroende av, att detsamma användes för nu avsett ändamål, och synes avgälden böra sättas lika med den avgäld, som landstinget för närvarande erlägger. Därutöver läser landstinget emellertid i enlighet med vad kammarkollegium anfört böra åläggas att av den ersättning, vartill landstinget enligt nyssnämnda avtal är berättigat, redovisa det belopp, varmed värdet av det nya området understiger värdet av det nuvarande lasarettsområdet. I fråga om stadens rätt att bebygga och nyttja detta sistnämnda område torde i huvudsak böra gälla de inskränkningar, som av länsstyrelsen föreslagits. Föreskrifter härom synas lämpligen, eventuellt efter vidare utredning, kunna meddelas av Kungl. Maj:t i samband med upplåtelsen.

Med hänsyn till den befattning riksdagen förut tagit med upplåtelsen av nuvarande lasarettsområdet, torde riksdagens medgivande till den nu ifrågasatta dispositionen böra inhämtas.»

Motion.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling

hänvisad motion, nr 176, av herr *Hult*, vari hemstälts, att riksdagen ville besluta sådan jämkning i Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, att *dels* den del av nuvarande lasarettstomten i Västerås, som enligt Kungl. Maj:ts bestämmande kan komma att upplåtas till bebyggande, skall till Västerås stad överlämnas med full äganderätt, *dels ock* att landstinget skall, på sätt Kungl. Maj:t hemställt, få så länge det föreslagna nya området användes såsom tomt för länslasarett innehåva det-samma mot skyldighet såväl att erlägga avgäld därför på sätt Kungl. Maj:t föreslagit som även att, därest vid värdering, som länsstyrelsen i Västmanlands län på landstingets bekostnad skall låta verkställa, så snart området i fråga icke längre användes såsom tomt till länslasarett, den nuvarande lasarettstomten utan därå uppförda byggnader skulle finnas i värde överstiga den nya lasarettstomten utan därå uppförda byggnader, landstinget skall hava att till kronan redovisa ett belopp, motsvarande nämnda värdeskillnad.

Till de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, skall utskottet i det följande återkomma.

Kungl. Maj:ts förevarande proposition hänför sig till en mellan särskilda kommitterade för Västmanlands läns landsting, å ena, samt Västerås stads drätselkammare, å andra sidan, träffad, sedermera av landstinget och Västerås stadsfullmäktige godkänd överenskommelse, av innehåll, bland annat, att — under förbehåll av Kungl. Maj:ts medgivande — Västerås stad skulle till landstinget med den rätt staden därtill ägde överlåta ett lämpligt tomtområde för nya lasarettbyggnader om intill 10 hektars ytvidd av stadens östra utmark invid eller i närheten av landstingets tuberkulossjukhus till läge och gränser, som framdeles närmare komme att bestämmas. I utbyte skulle staden erhålla nuvarande lasarettsområdet med samtliga därå uppförda byggnader, vilka — såväl vad området som byggnaderna anginge — skulle tillhandahållas staden med *full äganderätt*. I mellanavgift härför hade staden att erlägga ett belopp av 550,000 kronor. Det av staden erbjudna området har i stadens hand egenskap av *donationsjord*. Utbytet avser att bereda landstinget en ny, större tomt för ett utvidgat länslasarett.

Till denna disposition har Kungl. Maj:t nu ifrågasatt riksdagens medgivande.

Kungl. Maj:t har emellertid icke ansett ifrågavarande överenskommelse böra oförändrad godkännas. Sålunda har Kungl. Maj:t, bland annat, endast velat medgiva staden rätt att *såsom donationsjord* besitta det nuvarande lasarettsområdet, varjämte landstinget ansetts böra åläggas

Utskottet.

att, därest vid värdering, som länsstyrelsen i Västmanlands län på landstingets bekostnad *ofördröjligen* skulle låta verkställa, det nuvarande lasarettssområdet skulle hava högre värde än vederlagsjorden i östra utmarken, till kronan redovisa ett emot skillnaden svarande belopp av den utav stadsfullmäktige erbjudna mellanavgiften.

I båda sistberörda avseenden har motionären hemställt om jämkning i Kungl. Maj:ts proposition.

Efter att hava erinrat om den föreslagna bestämmelsen, att av det nuvarande lasarettssområdet viss del skulle användas såsom öppen park eller plantering, varemot återstående delen av området skulle få bebyggas enligt plan, som godkänts av byggnadsstyrelsen, anför motionären med hänsyn till Kungl. Maj:ts förstnämnda ändringsförslag, bland annat, att av handlingarna i ärendet framginge, att Västerås stad avsett att få utnyttja åtminstone sistberörda område till försäljning av byggnadstomter och att följaktligen staden vid avgivande av sitt anbud till landstinget om byte av mark räknat med värdet av ifrågavarande byggnadsområde. Motionären hemställer därför, att nämnda för bebyggande avsedda område må till staden överlämnas med *full äganderätt*.

Med hänsyn till den av Kungl. Maj:t föreslagna *tidpunkten* för berörda värdering åberopar motionären, bland annat, att kronans rätt till det nuvarande lasarettssområdet inskränkte sig till att, så länge området användes såsom tomt till länslasarett, för tomten ifråga uppbära viss avgäld. Enligt förslaget skulle kronans ifrågavarande rätt överflyttas från den nuvarande till den nya lasarettstomten. Det förefölle motionären då tydligt, att kronans anspråk på att erhålla en tomt, som i värde icke understeg den nuvarande, bleve aktuellt först i det ögonblick, då kronan verkligen finge disponera över den nya tomten, och att uppskattningen av de bägge tomternas inbördes värdeförhållande alltså borde ske först då.

För egen del har utskottet icke något att erinra emot det föreslagna utbytet.

Vad angår villkoren härför har motionären, som förut nämnts, yrkat att den del av den nuvarande lasarettstomten, som kan komma att av Kungl. Maj:t upplåtas till bebyggande, skall överlåtas med full äganderätt. Erinras kan, att den jord, staden genom bytet avstår, i stadens hand har karaktär av donationsjord. Det synes på grund härav skäligt, att staden till den jord, den erhåller i utbyte, icke får annan eller bättre rätt än till den jord, som avstås. Enligt vad utskottet inhämtat brukar vid byten med staten som ena part, därest den jord, staten erhåller, är av donationsjords natur, den av staten i utbyte lämnade jorden förlänas samma egenskap.

För övrigt får utskottet framhålla, att Kungl. Maj:t genom kungörelse den 27 januari 1899 angående dispositionen av den till städerna och Arvika köping av kronan donerade jord förklarar, bland annat, att Kungl. Maj:t vill till prövning i varje särskilt fall upptaga de ansökningar, som kunna från städerna inkomma angående tillstånd att till enskilde av donationsjorden upplåta tomter eller tomtdelar inom stadsplanen. I praxis tillämpas dessa bestämmelser, enligt vad utskottet inhämtat av vederbörande, så att, då fråga är om donationsjord belägen inom stadsplan, upplåtelse till enskilda av tomter eller tomtdelar därav under äganderätt i regel av Kungl. Maj:t på därom gjord ansökning medgives. Därvid brukar föreskrivas, att försäljningssumman skall avsättas till en fond, vars kapitaltillgång ej får minskas, varemot den huvudsakligaste avkastningen av fonden må användas till vederbörande stads gemensamma behov. Då nu, enligt av utskottet från byggnadschefen i Västerås stad införskaffat bevis, det till lasarettet i Västerås upplåtna område, med därå nu befintliga byggnader och anläggningar, i sin helhet faller inom den för Västerås gällande, den 14 maj 1915 fastställda stadsplanen, synes det utskottet, som härmed en tillfredsställande möjlighet vore given för staden att, på sätt densamma avsett, till byggnadstomter åt enskilda upplåta delar av ifrågavarande område. — Utskottet kan sålunda ej biträda motionen i denna del.

Beträffande härefter den av motionären påyrkade ändringen av tidpunkten för värderingen av de till utbyte ifrågasatta områdena, kan utskottet ej finna denna berättigad.

På grund härav och då utskottet icke har något att invända mot de för bytet föreslagna villkoren i övrigt, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, med avslag å den i ärendet väckta motionen, bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 8 maj 1919.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: Herrar greve Hamilton, Ericsson Aaby, greve Wachtmeister, Barthelson, friherre Silfverschiöld, Öberg, Johansson i Uppmälby, Lundström och Sävström, Pettersson, Ohman, Welander, Norin, Larsson, Ericson i Funäsdalen.
